

Vseživljenjsko učenje v tretjem življenjskem obdobju

Sandra Majer

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Novi trg 5, 8000 Novo mesto, Slovenija
sandra.majer@gmail.com

Povzetek:

Raziskovalno vprašanje (RV): Kakšen pomen, motiv ima izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju? Ali gerontologija starostnikom lajša življenje in jim omogoča dlje časa trajajočo samostojnost?

Namen: Namen naše raziskave je raziskati kakšen pomen ima učenje/izobraževanje ljudi v tretjem življenjskem obdobju. Starejši odrasli želijo biti dejavni, koristni in vključeni v družbeno dogajanje, želijo biti v koraku s časom zato si morajo pridobiti nova znanja.

Metoda: Metoda, ki jo bomo uporabili bo kvalitativne narave, deskriptiven pristop, ki temelji na preučevanju teoretične vsebine in uporabe že obstoječe literature.

Rezultati: Rezultati raziskave so pokazali, da je glavni namen vseživljenjskega izobraževanja povezan z instrumentalnimi cilji in z gospodarsko učinkovitostjo. Namreč izvaja se zaradi povečanja kompetentnosti delovne sile in mobilnosti med zaposlitvami na trgu dela. Ugotovili smo, da so sklepi iz domače in tuje literature poenoteni, vsi so mnenja, da je izobraževanje starejših odraslih ključ do boljše kvalitete življenja v tretjem življenjskem obdobju.

Družba: Z raziskavo opozarjamo kako so starejši odrasli omejeni pri izobraževanju, saj veliko le teh ni seznanjenih kje se lahko izobražujejo. Večji poudarek bi bilo potrebno storiti na promociji, da bi bili starejši odrasli osveščeni kam se lahko obrnejo, če imajo željo po izobraževanju.

Originalnost: Znanje je skupek informacij, ki ti pomagajo v življenju. Ljudje smo različni in imamo tudi različen pogled na znanje ter na izobraževanje, zato smo v raziskavi prikazali mnenja različnih avtorjev.

Omejitve/nadaljnje raziskovanje: Raziskava je narejena na podlagi člankov, študijskih nalog, literature iz knjig ter literature iz interneta.

Ključne besede: vseživljenjsko učenje in izobraževanje, gerontologija, starejši odrasli, tretje življenjsko obdobje, aktivno staranje

1 Uvod

Današnji svet je zelo hitro razvijajoč, zato se morajo starejši ljudje nenehno izobraževati, če želijo ostati aktivni in produktiven del družbe. Družba v kateri živimo se zelo hitro stara in zato se moramo zavzemati za to, da starejšemu človeku pomagamo ustvariti prilike za to, da razvijajo svoje sposobnosti, da ustvarjajo, se družijo z ljudi, ter da osebno rastejo. Znanje je v 21. stoletju postalo ključni razvojni dejavnik zato je namen nas mladih, da pomagamo pri problemu staranja v Evropi in drugod po svetu z izobraževanjem in usposabljanjem, saj lahko le vseživljenjsko učenje omogoči potrebno dolgo delovno aktivnost ter socialno vključenost ljudi v tretjem življenjskem obdobju.

V današnji družbi imamo zelo veliko negativnih stereotipov o staranju in o starih ljudi, saj je veliko govora, da so stari ljudje nekoristni, neuporabni... Star človek ni vse to ampak je človek in šele nato je star. Starost je neko novo obdobje življenja, ki se prične z mnogimi

prelomnimi dogodki v katere pridejo tudi krize ter konflikti, da bi se izognili vsemu temu pa se moramo zavzemati za izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju.

Univerzalna odličnost in mojstrstvo temeljita na potrebi po pozitivnem razmišljanju in aktivnosti vsakega človeka. Vzgajanje in izobraževanje temeljita na načelu pomagaj si najprej sam in potem bodo pomagali tudi drugi. Z uveljavljanjem univerzalne odličnosti in mojstrstva spodbujamo poglobljanje znanja, ki je tesno povezano z medsebojnim spoštovanjem, s solidarnostjo, ki vodi v zadovoljstvo in veselje do življenja in dela. (FOŠ, 2015, str.4)

Vsak, ki je malo izobražen ve, da je potrebno vzgajati sebe in šele nato lahko vzgajaš druge. To je vsekakor prav, saj ne smeš vzgajati in izobraževati druge, če sam nimaš znanja o stvareh. Vedno ko si pripravljen na poučevanje ali na vzgojo nekoga moraš sam pri sebi vedeti ali si pripravljen na to, moraš imeti znanje, saj podajanje napačnega znanja ali napačno vzgajanje zelo škoduje družbi. Če misliš, da si naredil dobro, ko si nekoga izobrazil pa sam nisi poučen se zelo motiš oz. narediš ogromno škodo družbi, ki posledično vpliva na gospodarstvo v državi, saj le ta ima vzgojene ljudi z napačnimi vzgojnimi prijemi.

Gwendolyn A. (2006) pravi, da mnogi upokojenci imajo notranjo potrebo in željo, da bi lahko naredili kakšno spremembo na svetu. Upokojenci, ki so celo življenje posvetili poučevanju in učenju ostalih, imajo neizmerno željo, da bi s svojimi izkušnjami pripomogli pri dopolnjevanju kulture v njihovem okolju. Takšna želja in volja ima zelo pomembno vlogo pri vseh upokojencih, saj vsak upokojenec pri aktivnem življenju lahko doprinese kanček znanja svoji skupnosti. Upokojenci imajo edinstveno priložnost, da lahko delijo svoje modrosti, izkušnje ter strokovno znanje med mlajšo generacijo. (str. 5-13)

Starejši odrasli imajo možnost izobraževanja na univerzi za tretje življenjsko obdobje, vanje pa se vključujejo predvsem bolj izobraženi in na splošno bolj aktivni odrasli, ki se osebno izpopolnjujejo. Univerza za tretje življenjsko obdobje je tudi raziskovalni, dokumentacijski in razvojno ter svetovalni center za področje izobraževanja in drugih vprašanj starejših. Ta mreža izobraževalnih organizacij, ki deluje v Sloveniji je lahko gonilo in primer dobre prakse za širitev te dejavnosti tudi v ruralna okolja.

Starostniki morajo za svoje kakovostno življenje v starosti in integracijo v družbi imeti zagotovljene možnosti za uresničevanje svojih potreb. Znanje postaja orožje razvoja, zato mora biti dostopno tudi populaciji starejših odraslih. Starejši odrasli morajo ostati dejavni, koristni in vključeni v družbeno dogajanje, morajo si pridobivati nova znanja, če želijo slediti tempu življenja in napredku tehnologije.

Ko se starejši upokojijo, stopijo v večjo osebno svobodo. Iz te na novo pridobljene svobode morajo nekaj narediti, sicer se razvedeni v občutek osamljenosti, nezaželenosti in depresije. Namesto tega pa lahko človek v tretjem življenjskem obdobju zaživi (kot v praksi izjavljajo naši starejši študenti) najlepše obdobje svojega življenja. Ne preganjajo ga več strahovi, kot so ga v mladosti, oziroma negotovost, kaj bo v življenju, kako bo preživel, kam naj gre. Ne težijo ga več zunanji socialni pritiski, kaj vse mora (ko do tega, kar hoče sam, sploh ne pride),

in odgovornost, ki še v spanju pritiska nanj ter utrujenost, ki ji ne vidi konca. Odrasli se učijo hitro, vendar pod pogojem, da so v skupini in z mentorjem dobri odnosi medsebojnega zaupanja in navezanosti. Učijo se dinamično, spreminjajo poti učenja. Pri iskanju možnih poti za učenj morajo biti, zlasti v drugem življenjskem obdobju, zelo ustvarjalni, da jim uspe izobraževanje vriniti med ostale obveznosti. (Krajnc A., 2013, str.8)

Demografi ugotavljajo, da najhitreje naraščata dve demografski skupini: stoletniki in mladi milijonarji. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je tudi Slovenija imela leta 1995 le šestindvajset stoletnikov, v prvi polovici leta 2013 pa jih že ima dvestoštiriindvajset (Krajnc A., 2013, str.8). V Sloveniji število starejših silovito narašča, strokovnjaki so mnenja, da naša družba ni povsem pripravljena na starost in na mnoge težave, ki nastanejo v procesu staranja. Glavni pomen je zagotavljanje primerneга dostojanstvenega življenja v starosti, ki je v naši družbi zelo onemogočeno.

Grmek M. I. (2013) pravi, da je vseživljenjsko učenje strategija evropskega sodelovanja v politikah izobraževanja in usposabljanja za posameznike. To je temeljna strategija izobraževalnih politik in je glede na Memorandum o vseživljenjskem učenju uvrščena v sam vrh nacionalnih in mednarodnih politik, saj naj bi prispevala k izboljšanju zaposljivosti, prilagodljivosti delovne sile ter k spodbujanju dejavnega državljanstva. (str. 104)

Glavni cilji vseživljenjskega učenja/izobraževanja so (European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning v Grmek M. I., 2002, str.5):

- Graditi za vse vključujočo družbo, ki bo nudila dostop do kakovostnega učenja skozi življenje za vse ljudi ter v kateri bosta izobraževanje in usposabljanje osnovani predvsem na potrebah in zahtevah posameznikov,
- Zagotoviti poti, ki bodo ljudem v okviru izobraževanja in usposabljanja omogočale znanje in spretnosti, vse v skladu s spremenjenimi zahtevami poklicev, dela, delovnih organizacij in delovnih metod ter spodbuditi in usposobiti posameznike za sodelovanje v vseh sferah javnega življenja, še posebej na socialnem in političnem področju.

Veda, ki preučuje starost in staranje z biološkega in sociološkega vidika se imenuje gerontologija (geron, gr. starec, logein, gr. veda). Gerontologija obravnava sam proces staranja, vpliv družbenih premikov na staranje in starost, vpliv stare populacije na razvoj družbe. Accetto B. (1987) pravi, da je gerontologija, zaradi velikega števila starejših, ki so značilnost sodobnega razvitega sveta, socialno medicinska znanost 21. stoletja. (str. 5)

Gerontologijo razdelimo na tri velike skupine (Accetto 1987, str. 6-8):

- socialna gerontologija – veda, ki se ukvarja s socialnimi vidiki staranja in starosti in ki podrobno proučuje vplive družbenih premikov na staranje in starost
- medicinska gerontologija – veda, ki proučuje zdravstvene vidike staranja in starosti in tudi vpliv staranja in starosti na razvoj organizacije zdravstva

- eksperimentalna gerontologija – veda, ki se s poskusi na živalih proučuje in ugotavlja dinamiko staranja (vsebina te gerontološke vede je zanesljivo najstarejša).

Z našega vidika so gerontologi pripomoček pri starostnikih, ki povezujejo starejšega človeka z dejavnostim. So zelo usposobljeni strokovni sodelavci, ki s svojim izrednim znanjem o starosti in starostnikih pomagajo starejši osebi, da spozna vse, kar je za njih novega. Gerontologi morajo imeti poleg znanja tudi izredno razvit čut za sočloveka, saj oseba, ki ima odpor do starejše osebe ampak ima znanje gerontologa, ne mora razviti iskren odnos s starostnikom. Če tega odnosa ni možno razviti, pride do ovir pri poučevanju starostnika. Zato je poleg znanja gerontologa ključni pomen imeti svoje delo izredno rad.

Namen in cilj naše raziskave je raziskati kakšen pomen ima učenje/izobraževanje ljudi v tretjem življenjskem obdobju. Starejši odrasli želijo biti dejavni, koristni in vključeni v družbeno dogajanje, želijo biti v koraku s časom zato si morajo pridobiti nova znanja.

2 Metoda

Za raziskavo smo uporabili kvalitativni pristop, analizirali smo znanstvene članke, besedila in knjige, ki se ukvarjajo z našo problematiko proučevanega področja. Pristop do zbiranja informacij je potekal s pomočjo internetne strani EBSCO, Springer, COBISS kjer smo s pomočjo ključnih besed kot so bile gerontology, elderly learning, vseživljenjsko učenje, tretje življenjsko obdobje poiskali dotično literaturo.

3 Pregled literature in rezultati

3.1 Demografski in gerontološki vpliv

Demografija je postala pomembna tema v vseh državah. V različnih državah sveta se namreč povečujejo razlike v povprečni starosti prebivalstva. Življenjska doba se je podaljšala, zato je potrebno spremeniti način življenja. Ključno vlogo pri tem bo odigral trg, ki bo s principi ponudbe in povpraševanja strukturiral proizvode in storitve, prilagojene novim potrebam. Odpraviti moramo strah pred staranjem ter spremeniti klišeje, mite, tabuje in predsodke, ki enačijo starost z družbenim bremenom in šibkostjo. (Čuk, 2007, str.9)

Rast demografije postaja zelo velik problem v državah, še posebej v Sloveniji. Potrebno bo narediti še ogromno ozaveščanja na področju, kaj storiti s starejšimi ljudmi, ki vstopijo v penzijo. Potrebno bo razviti vprašanje, kako bi nam ti starejši še lahko pripomogli v družbi. Vsi vemo, da imajo starejši ogromno življenjskih izkušenj ter znanja, ki ga morajo prenesti na mlajšo generacij. V vsaki skupnosti je potrebno načeti temo, kaj vse lahko doprinesejo starejši ljudi, da bodo ostali aktivni in da bomo imeli korist od njih.

Tam Maureen (April 2013) pravi, da ima rast prebivalstva ogromen vpliv na starostnike, namreč upokojitev ter javne storitve so bolj spoštovane in zavarovane kot pa zdravstveno stanje. Pozitivna stran vsega je, da starejši ljudje lahko živijo daljše in bolj aktivno, produktivno življenje, v primeru da jim družba odpre vrata. Za reševanje vprašanja kako

ublažiti negativne posledice staranja prebivalstva, so potrebne spodbujanje politike, da spremenijo koncept aktivnega staranja. V najpreprostejšem smislu je strategija za povečanje kakovosti življenja in boljše počutje starostnikov aktivno staranje. Aktivno staranje je možno v okolju, kjer imajo dostop do programov in storitve, da lahko izpolnjujejo njihove potrebe in interese. Za aktivno staranja je potrebno ustvariti strateško obliko, ki zahteva skupno sodelovanje med vlado in različnimi organizacijskimi enotami. Cilj akademije starejših je da z poučevanjem dosežejo cilj spodbujanja aktivnega staranja starejših. (str. 250-258)

Gerontagogika temelji na spoznanjih gerontologije. S svojo metodiko pomaga pri integraciji tretje generacije v obstoječih socialnih mrežah, pri njihovi reintegraciji, če niso vanje vključene v obojestransko korist, zlasti pri oblikovanju novih socialnih mrež v skupnosti, da bi omogočale starejšim ljudem polno osebnostno rast tudi v tretjem obdobju življenja ter njihovo aktivno vlogo in prispevek v skupnosti. Cilj gerontagogike je torej ustvarjanje programov in učnih metod za dejaven proces kakovostnega človeškega življenja v tretjem življenjskem obdobju. Tega cilja pa ni mogoče doseči brez oblikovanja kakovostnega sožitja med tretjo in obema mlajšima generacijama. (Ramovš, 2003, str.32)

Klasična metodika socialnega dela pozna tri glavne metodične sklope za neposredno delo: delo s posameznim človekom, delo s skupinami in skupnostno socialno delo. Samostojnost posameznika, sožitje ljudi v skupinah in v skupnosti so res trije osnovni načini, v katerih človek osebnostno in socialno živi in se razvija od spočetja do smrti in celo po njej – stari ljudje si maločesa bolj srčno želijo, kot da jim bo nekdo prižgal svečko na grob in se jih spomnil z lepo mislijo. (Ramovš, 2003, str.419)

Gorišek K. navaja »Evrripides je dejal, da kdor zanemarija učenje v mladosti, izgublja svojo preteklost in je mrtev v prihodnosti. Brez učenja ni napredka. Učenje pa je zavesten in podzavesten proces, ki poteka v možganih posameznika, ter je interakcija notranjega in zunanjega sveta. Je zaznavanje problema pred katerim se znajdemo. Je iskanje rešitev zanj in razmišljanje o njem. Učenje je tudi eksperimentiranje. Je zaznavanje vsega tistega, kar se dogaja zunaj nas, v našem okolju. K temu nedvomno doprinaša tudi spoznanje o globokem ciklusu »učenja« (Senge v Gorišek, 1990), ki ponazarja okolje neprestanega spreminjanja in poudarja dinamično povezavo veččin, zavedanj ter vrednot posameznika. Navedeno izhodišče predstavlja prepričanje, da je to kar posamezniki v organizaciji vedo drugotnega pomena v primerjavi s tem, kar se lahko naučijo, in da so poenostavljeni odgovori manj pomembni od prodornih vprašanj (Kofman in Senge v Gorišek, 1993,17).«

Strinjamo se, da je učenje v mladosti zelo pomembno saj je to ključ, da se lahko v starejših, zrejših letih uveljavijo v družbeni svet. Namreč brez učenja si mentalno mrtev, mislimo, da bi vsi morali graditi na znanju, ter vsakodnevno uriti svoje možgane. Že tako uporabljamo samo 10% svojih možganov, tako da moramo teh par procentov kar se da dobro izuriti. Pri starejših je to še bolj pomembno, saj se možganske celice starajo in zato je zelo pomembno, da se izobražujejo, izpolnjujejo križanke, berejo, da njihove možganske celice delajo s polno

paro. Zelo pomembno je, da starejši odrasli ne stagnirajo, to pa lahko preprečijo, če se izobražujejo tudi v tretjem življenjskem obdobju.

3.2 Vseživljenjsko učenje v tretjem življenjskem obdobju

G. M. Boulton-Lewis (2010) navaja, da je učenja mogoče opisati kot razumevanje, videnje stvari drugače in spreminjanje osebe pri katerikoli starosti. Poznamo štiri procese učenja to so diferenciacije, disonanca, dekonstrukcija in rekonstrukcija. Pri staranju je potrebno uporabiti vse štiri učne procese, kar je lahko razvidno iz primera 75-letne ženske, ki se je morala sprijazniti z boleznijo diabetesa in spremeniti svojo prehrano ter način življenja. Staranje in bolezen jo je prisilila, da je ženska uporabila vse štiri procese učenja. Ne smemo biti presenečeni, da starejši odrasli potrebujejo in morajo imeti željo po učenju. Starejši odrasli morajo uživati življenje in ostati zanimivi. Za civilizacijo je bistvenega pomena izobraževanje starejših oseb, saj le ti prispevajo k kulturi, ki temelji na izkušnjah le teh. (str. 213-228)

V raziskavi, ki so jo Boulton-Lewis, Buys, & Lovie-Kitchin (2006) preučevali so prišli do zaključka, da so najpogostejši razlogi, za izobraževanje starejših odraslih, da želijo starostniki obdržati um aktiven, uporabljati možgane, dosegati cilje, rasti, konstantno učiti nove stvari in se nikoli ustaviti pri duševni rasti. (str. 271-282)

G. M. Boulton-Lewis et al. (2006) so mnenja, da učenje je bolj aktivno pri tistih starostnikih, ki se ne zavedajo, da se starajo ter pri tistih starostnikih, ki razumejo procesa staranja. Njihovi podatki kažejo, da starostniki, ki imajo motnje v duševnem razvoju, pokažejo raznolike interese in sposobnosti. Pomembno je, da se takšne starostnike še bolje spodbuja, da so aktivni ter da jim njihove motnje v duševnem stanju ne predstavljajo nekakšne zapore pri vseživljenjskem učenju (str.282-291).

Pečjak (1998) ima razlago staranja v treh vidikih: koledarski, biološki in psihološki. Ti vidiki so sicer povezani, lahko pa se dokaj oddaljijo drug od drugega, tako da staranje po enem vidiku ne ustreza po drugem (str. 12).

Dodana vrednost učnih centrov je predvsem (Bogataj, 2007, str.11):

- Motivacija učencev in refleksija spoznanjem iz formalnega izobraževanja;
- Povezovanje med lastniki prostora/opreme in ponudniki programov in podpore;
- Interdisciplinarno povezovanje med institucijami (npr. izobraževalne in ne primarno izobraževalne);
- Izpostavljanje posebnih vsebin (aktivno državljanstvo, lokalni problemi...) ali ciljnih skupin;
- Integracija in kulturna izmenjava;
- Kritje potreb trga dela;
- Širitev izobraževanja v nove sektorje in institucije, okolja.

Poudariti je potrebno, da družbeno okolje starejše ljudi zapostavlja, saj imajo vsi mišljenje, da so starejši ljudi sitni, bolehní ter neumni. Starejši ljudi niso krivi, da ima družba takšno mišljenje, vsak posameznik je kriv za takšno razmišljanje. Mislímo, da je potrebno preusmeriti družbeno mišljenje na takšen nivo, da ne bodo že pri upokojitvi zatrlí starejšega človeka. Starejše odrasle moramo ocenjevati na podlagi njihovega karakterja, lastnostih, izkušnjah ter jim omogočiti razna izobraževanja, tako jih ne bomo zatrlí, že pri prvemu vstopu v njihovo tretje življenjsko obdobje.

Starejši ljudje se morajo izobraževati, saj jim le to izboljšuje kakovost življenja kar pa vpliva na zdravje posameznika. Bolj izobražen človek se bolj samostojno odloča pri svojih življenjskih odločitvah. Zato smo tudi mnenja, da nova znanja pri starostnikih vplivajo na kvaliteto življenja. Naše ugotovitve so, da so sklepi iz domače in tuje literature poenoteni, saj so vsi mnenja da je zelo pomembno, da starejše odrasle izobražujemo in da se izobražujejo, saj to zelo dviguje gospodarstvo ter kvaliteto življenja. Ugotovili smo tudi, da imajo socialni gerontologi zelo pomembno vlogo pri usmerjanju starejših odraslih v smer izpopolnjevanja njihovega znanja. Iz prebrane literature je bilo razbrano, da starejši želijo ohraniti svojo identiteto to pa lahko dosežejo s produktivnostjo ter da naredijo nekaj koristnega za druge.

4 Razprava

Upokojitvena starost se viša, zato potrebujemo vrsto ukrepov, če želimo, da bodo ljudje v poznejših letih zadovoljni, dejavni, socialni. Ukrepi morajo biti dodobra pripravljene, saj drugače bomo imeli starejše odrasle, ki bodo končali med dolgotrajno nezaposlenimi, med uživalci socialne pomoči ali pa kot bolniki. O starosti lahko razpravljamo s starejšimi in s starejšimi strokovnjaki, da bi lahko zasnovali celostne ukrepe, saj to področje poznajo.

Kaj je starost? Starost je doba v človeškem življenju od zrelih let pa do smrti. Svetovna zdravstvena organizacija je določila, da se starost začne po 65. letu.

Miklič J. navaja, da mora odličnik/mojster veliko vedeti, znati, razmišljati in delovati v lastno ter korist ožjega in širšega okolja. Postati mora osebnost, ki zasluži priznanje in mu je vredno podeliti tudi veliko nagrado odličnosti in mojstrstva. V vsakem človeku so žlahtne kali, ki pa jih je potrebno nenehno negovati, spodbujati, vzgajati in izobraževati. Potrebni so strpnost, znanje, življenjska modrost in vzpodbujanje različnih mojstrstev za skupno dobro, ki temelji na medsebojnem spoštovanju. (str.67)

Starejši odrasli morajo tekmovati na trgu z mlajšo generacijo, morajo se učiti in pridobivati nova znanja s področja komunikacije ter nadgrajevati računalniška znanja. Obvezno si morajo privoščiti dodatno akademsko stopnjo, ki pa jo lahko dosežejo doma, ali pa v Univerzi za tretje življenjsko obdobje.

Naše ugotovitve med avtorji so, da si ne nasprotujejo ampak kvečjemu dopolnjujejo. Vsi so mnenja, da je tretje življenjsko obdobje zelo pomembno v današnjem svetu saj demografija

naglo raste. Tej rasti pa moramo pripisati boljše zdravstveno stanje prebivalstva, upadanje nalezljivih bolezní, manjša rodnost ter večja industrializacija.

Aktivno staranje se lahko izraža na več načinov, to so sicer večinoma aktivnosti, ki se izvajajo po upokojitvi. Te aktivnosti omogočajo starejšim, da si zapolnijo čas, se sprostijo, ohranjajo družabništvo, dobivajo potrditev, da so potrebni v družbi. Znanje ali informacije, ki jih starostniki pridobijo v križankah, interesnih oddajah, je tudi nek način samoizobraževanja. Pečnik (2007) navaja, da je aktivno staranje proces optimiziranja vseh možnosti za izboljšanje zdravja, sodelovanja in varnosti za zvišanje kvalitete življenja ljudi, ki se starajo (str.21).

Menimo, da je glavni namen vseživljenjskega izobraževanja povezan z instrumentalnimi cilji in z gospodarsko učinkovitostjo. Namreč izvaja se zaradi povečanja kompetentnosti delovne sile in mobilnosti med zaposlitvami na trgu dela.

Univerza za tretje življenjsko obdobje je postala najširša mreža organizacij v izobraževanju odraslih v Sloveniji, kjer lahko člani svoje želje po druženju, učenju, ustvarjanju in osebni rasti izpolnijo preko različnih dejavnosti, ki potekajo v obliki krajših ali daljših tečajev, predavanj, delavnic in študijskih krožkov. Univerza za tretje življenjsko obdobje kljub stalnemu povečanju številu izobraževalnih programov ne more zadostiti vsem potrebam starejših odraslih, je pa lahko gonilo in primer dobre praske za širitev dejavnosti oziroma vpeljevanje le-te tudi v ruralna okolja. Programska ponudba univerze za tretje življenjsko obdobje obsega različne vsebine, in sicer jezikovne in računalniške tečaje, različne preventivne zdravstvene programe, zgodovinsko in umetnostno naravnane programe, ustvarjalne delavnice in druge splošno zanimive vsebine (Ogulin 2004, str. 175-176).

Dotaknili bi se tudi pojma ageizem, to je neke vrste prisilno upokojevanje. Z ageizmom izločimo starejše osebe iz družbenega življenja, vendar zgolj zaradi koledarske starosti. Ageizem ima nadzor, da starejši ljudje prenehajo biti individuumi, so diskriminirani samo zato ker so stari. Ta pojem se pa lahko izniči le tako, da starejši ljudje pokažejo, da so tudi v upokojitvi lahko individuumi ter člani družbe.

5 Zaključek

Izobraževanje starejših odraslih mora predstavljati učenje skozi celo življenje, od rojstva pa do konca življenja. V Sloveniji smo že razvili koncept vseživljenjskega učenja, saj se lahko pohvalimo, da imamo ogromno ustanov za izobraževanja starejših odraslih. Tretje življenjsko obdobje je polno hudih stresov, ki jih povzročajo odhodi otroka od doma, upokojitev, smrt zakoncev ali prijateljev, spremenjen videz telesa, stagniranje na področju razumskih funkcij, socialna izolacija. Takšen stres je zelo težak proces pri starejših in zato jim to povzroča poslabšanje na duševnem kot na telesnem zdravju.

Starejši odrasli morajo pri vseh krožkih in izobraževalnih programih, ki se jih udeležijo poskusiti razviti nove sposobnosti, ki jim bodo vlile nove moči. Vse te dejavnosti so zelo pomembne za starostnike saj jih to izpopolnjuje ter osrečuje. V teh izpopolnjevanjih imajo

priložnost, da prisluhnejo sebi in si oblikujejo življenje na tak način, da bo za njih najmanj stresno. Izobraževanje je zelo koristno za kakovostno življenje starejših ljudi, saj večja kakovost pomeni boljše zdravje posameznika. Vse to pa ugodno vpliva na državno blaginjo in njeno gospodarstvo, saj so zdravi ljudje vredni zlata.

Starost je doba v človeškem življenju od zrelih let pa do smrti.

Starejši so ena izmed najbolj ranljivih kategorij, saj so kot populacija izpostavljeni tveganjem, kot so: poslabšanje finančnega položaja, krčenje socialnih omrežij, zmanjšanje avtonomije in kakovosti življenja. V naši državi in na splošno je zelo pomembno, da se spremeni odnos do staranja in do starih ljudi.

Starejši odrasli so izrazili željo, da se želijo učiti o novi tehnologiji, odprti so za nove aktivnosti. Želijo si znanja, da bi lahko živeli lažje in si sami vodili finančno stanje, ter bili sposobni se odločati o večjih finančnih premikih.

Posameznik, ki stopi v novi svet, ki mu pravimo upokojitev, živi še od 20 do 25 let, kar je četrtnina njegovega življenja. Upokojitev vsak posameznik doživlja drugače, zato mora imeti ta oseba ob sebi družbo, ki poskrbi za čim lažji prehod iz delovnega okolja v življenje po upokojitvi. Ta družba pa je tako imenovana ustanova izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju, ki jim pomaga, da so v koraku s časom.

»Srečal sem človeka, ki je nepričakovano zadel 10.000 mark. Dejal je, da bi se rad naučil uporabljati računalnik, a se mu ne izplača, ker bo kmalu umrl. Odgovoril sem mu, da se učenje izplača, četudi bi ga uporabljal samo en dan, sicer bo zamudil tudi ta dan.« (Pečjak, 2007, str. 244)

Vsak dan, ki nam je dan, ga moramo izkoristiti za izpopolnjevanje našega znanja in treniranja naših možganov, saj le na ta način smo in bomo vedno del družbe in ne bomo pozabljeni.

Reference

1. Acceto, B. (1987). *Starost in staranje*. Ljubljana, Cankarjeva založba.
2. Bogataj, N. (2007). *Centri za vseživljenjsko učenje – nove možnosti za vse*. Ljubljana, Andragoški center Slovenije
3. Boulton-Lewis, G. M. (2010). Education and learning for the elderly: why, how, what. *Educational Gerontology*, 36(3), 213-228.
4. Boulton-Lewis, G. M., Buys, L., & Lovie-Kitchin, J. (2006). Learning and active aging. *Educational Gerontology*, 32(4), 271–282.
5. Boulton-Lewis, G.M., Buys, L., Tedman-Jones, J. (2008). Learning among older adults with lifelong intellectual disabilities. *Educational Gerontology*, 34(4), 282-291. DOI: 10.1080/03601270701883890
6. Čuk, J. (2007). Predstavitev problematike. V Čuk, J., Lončar, M. & Zupanec, N. (ur.), *Zbornik referatov in razprav: Vseživljenjsko izobraževanje in aktivno staranje*, Ljubljana, Državni svet Republike Slovenije

7. FOŠ. (2015). *Otoška rastoča strategija univerzalne odličnosti in mojstrstva*. Novo mesto. FOŠ. Pridobljeno 5.3.2015: http://www.fos.unm.si/media/pdf/strategija_slovensko_2010_www_2.pdf
8. Gorišek K. (2011). Kompetenčni profili in organizacijsko učenje. V Bukovec B. (ur.), 23. *Forum odličnosti in mojstrstva Otočec 2011: Vzgoja, izobraževanje in vseživljenjsko učenje pri uveljavljanju univerzalne odličnosti in mojstrstva*, Slovenija, Otočec, 25. Maj 2011, (str.93-109), Novo mesto, Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu
9. Grmek M. I. (2013). *Evalvacija v izobraževanju odraslih*. V Findeisen D. (ur.), Posebnosti izobraževanja starejših, (str. 104-112), Ljubljana, Birografika Bori d.o.o.
10. Gwendolyn A. (2006). Adventures in learning: A program for lifelong learners. *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 72(2), 5-13.
11. Kofman, F. in P. Senge (1993). The Heart of Learning Organization. *Organizational Dynamics*, 22, 2, 5-23.
12. Kranjc A. (2013). *Uvod*. V Findeisen D. (ur.), Posebnosti izobraževanja starejših, (str. 7-10), Ljubljana, Birografika Bori d.o.o.
13. Miklič. J. (2010). Odlika je delati tisto, kar je dostojno, ne pa le tisto, kar je dovoljeno. V Božič R. (ur.), *Rast*, 3 (129), (67-71)
14. Ogučin, G. (2004). Učenje v tretjem življenjskem obdobju. V Dular, V (ur.), *Kjer je znanje vrednota: zbornik ob 10-letnici Razvojno izobraževalnega centra Novo mesto in 45-letnici organiziranega izobraževanja odraslih v Novem mestu*, (str. 173-178), Novo mesto: Razvojno izobraževalni center Novo mesto,)
15. Pečjak, V. (2007). *Psihologija staranja*, Samozaložba, Bled
16. Pečjak, V. (1998). *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*, Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
17. Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
18. Senge, P. (1990). *The Fifth Discipline: the art and practice of the learning organization*. DoubleDay, str. 414
19. Tam, M. (2013). A model of active ageing through elder learning: The elder academy network in Hong Kong. *Educational Gerontology*, 39(4), 250-258. DOI: 10.1080/03601277.2013.750931.

***

Sandra Majer je leta 2011 diplomirala na Fakulteti za kemija in kemijsko tehnologijo v Ljubljani, smer Varstvo pri delu in požarna varnost. Leto 2012 je pridobila certifikat za programski paket za računalniško podprto konstruiranje – ECDL CAD (Uporaba standardnih možnosti CAD aplikacij). Trenutno je zaposlena v tovarni zdravil Krka kot tehnolog za pripravo tehnoloških priprav.

***

Abstract:

Title: Lifelong Learning in the third age

Research Question (RQ): What is the meaning of learning in the third period of life? Do gerontology makes for elderly life easier and allows them longer lasting independence?

Purpose: The purpose of our research is to explore the significance of learning / teaching people in the third age. Older adults want to be active, helpful and involved in social activities, they want to be in step with the times for that they need to develop new skills.

Method: We used qualitative and descriptive approach based on the study of theoretical content and use of the existing literature.

Results: The results showed that the main purpose of lifelong learning involved in instrumental objectives and economic efficiency. Is carried out in order to enhance the competence of the workforce and mobility between

jobs on the labor market. We have found that the conclusions from both domestic and foreign literature unified, they have opinion that education is the key for older adults to have better quality of life in old age.

Organization: The survey reminded how older adults with limited education, since many of these not know where they can be educated. Greater emphasis needs to be done on advertisement for older adults that they will know where to turn if they have the desire for education.

Originality: Knowledge is the body of information that can help you in life. People are different and they have a different view on knowledge and on education, so in the article we showed the opinions of the various authors.

Limitations/Future Research: The study was made on the basis of academic articles, literature from books and literature from the Internet.

Keywords: lifelong learning and education, gerontology, older adults, third life period, active aging